

โครงการรักษ้ำแม่ น้ำระยอง

เทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง

แม่น้ำระยองเป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัด ไหลผ่านเขตเทศบาลนครระยองเป็นระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร จากการประเมินสถานการณ์ในอนาคตของเทศบาล พบว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจ และชุมชนในเขตเทศบาล เริ่มส่งผลกระทบต่อสภาพทั่วไปของแม่น้ำ เช่น ชุมชนทิ้งขยะลงในแม่น้ำทำให้แม่น้ำเริ่มเน่าเสีย เป็นต้น ซึ่งสภาพการณ์เช่นนี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดมลพิษกับแม่น้ำระยองในระยะยาว ประกอบกับเทศบาลสำรวจพบเกาะแก่งบริเวณกลางแม่น้ำและสองฝั่งน้ำที่งอกขึ้นใหม่ และมีป่าชายเลนที่มีความสวยงาม ทางเทศบาลจึงมีแนวคิดที่จะดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำระยอง โดยใช้จุดเด่นของแม่น้ำเป็นเครื่องมือ

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: เมืองระยอง

จังหวัด: ระยอง

ประชากร: 58,314 คน

พื้นที่: 16.95 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
เทศบาลนคร

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2546 เทศบาลจึงจัดทำ “โครงการรักษ้ำแม่ น้ำระยอง” ขึ้น โดยการจัดค่ายฝึกอบรมให้แก่เด็กและเยาวชนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา จำนวน 2 ค่าย คือ ค่ายเยาวชนรักษ้ำแม่ น้ำระยอง และค่ายเยาวชนนักสืบสายน้ำ

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

- จัดค่ายเยาวชนรักษ้ำแม่ น้ำระยอง จำนวน 2 รุ่น รุ่นละ 3 วัน ณ บริเวณโชตศาลเจ้า ชุมชนทุ่งโดนดเนินพระ ตำบลเนินพระ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
 - รุ่นที่ 1 นักเรียนระดับมัธยม/อาชีวศึกษา จำนวน 60 คน วันที่ 7-9 กุมภาพันธ์ 2546
 - รุ่นที่ 2 นักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 60 คน วันที่ 21-23 กุมภาพันธ์ 2546
- จัดค่ายเยาวชนนักสืบสายน้ำเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการลงพื้นที่บริเวณวัดลุ่ม เพื่อสอบถามประชาชน ร้านค้า สถานประกอบการ ทำการสำรวจปริมาณขยะที่เกิดในแต่ละบ้าน สาเหตุของการเกิดขยะ วิธีการจัดเก็บ เพื่อทำรายการรวบรวมข้อมูลแล้วมาแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่นๆ นอกจากนี้มีการณรงค์เพื่อให้ผู้ใหญ่ได้เห็นถึงการรวมพลังของเด็กที่ต้องการพัฒนาเมืองระยองให้สะอาด จำนวน 2 รุ่น รุ่นละ 3 วัน ณ โรงเรียนเทศบาลวัดปากน้ำ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
 - รุ่นที่ 1 นักเรียนระดับมัธยม/อาชีวศึกษา จำนวน 120 คน วันที่ 25-27 กรกฎาคม 2546
 - รุ่นที่ 2 นักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 100 คน ในวันที่ 8-10 สิงหาคม 2546
- จัดทำโครงการสร้างจิตสำนึกการจัดการน้ำทั้งของสถานประกอบการ จำนวน 1 รุ่น 3 วัน โดยการจัดอบรมเยาวชนระดับมัธยมและอาชีวศึกษา จำนวน 60 คน เพื่อให้ความรู้ในเรื่องวิธีการที่ถูกต้องในการจัดการน้ำทั้งของสถานประกอบการ

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ

1. การจัดค่ายเยาวชนรักษ์แม่ น้ำระยองใช้งบประมาณจากเทศบาลนครระยอง ในปี 2546 แผนงานเคหะและชุมชน งานกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล จำนวน 89,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้
 - ค่ารับรองและวิทยากร จำนวน 8,000 บาท
 - ค่าอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 48,000 บาท
 - ค่าจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการ จำนวน 17,000 บาท
 - ค่าจัดซื้ออุปกรณ์ทดสอบทางระบบนิเวศในการตรวจสอบสภาพน้ำ จำนวน 16,000 บาท
2. การจัดค่ายอบรมนักสืบสายน้ำใช้งบประมาณของเทศบาลนครระยอง ในปี 2546 แผนงานเคหะและชุมชน งานกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล จำนวน 125,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้
 - ค่าตอบแทนวิทยากร จำนวน 10,000 บาท
 - ค่าอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 59,400 บาท
 - ค่าจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการ จำนวน 39,000 บาท
 - ค่าจัดซื้ออุปกรณ์ทดสอบทางระบบนิเวศ จำนวน 600 บาท
 - ค่าจัดซื้อเสื้อยืด 200 ตัว จำนวน 16,000 บาท
3. โครงการสร้างจิตสำนึกในการจัดการน้ำทั้งของสถานประกอบการใช้งบประมาณของเทศบาลนครระยอง ในปี 2546 จำนวน 60,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้
 - ค่าตอบแทนวิทยากร จำนวน 5,000 บาท
 - ค่าอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 16,200 บาท
 - ค่าวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 38,800 บาท

อุปกรณ์/เครื่องมือ

1. อุปกรณ์ทดสอบทางระบบนิเวศในการตรวจสอบสภาพน้ำ แบบตรวจ Dissolved Oxygen (ตรวจออกซิเจนที่ละลายในน้ำ) ชุดละ 100 บาท
2. อุปกรณ์ทดสอบระบบนิเวศน์ แบบตรวจ U 10 (ตรวจแม่น้ำอย่างง่าย ค่าพารามิเตอร์) 1 ตัว 150,000 บาท

บุคลากร

1. วิทยากรในการอบรมโครงการนักสืบสายน้ำ จำนวน 10 คน ทำงาน 3 วัน/การอบรม 1 ครั้ง
2. อาจารย์ ทำการควบคุมดูแลนักเรียนและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการนักสืบสายน้ำ จำนวน 5 คน ทำงาน 3 วัน/การอบรม 1 ครั้ง
3. วิทยากรในการอบรมโครงการรักษ์แม่ น้ำระยอง จำนวน 3 คน ทำงาน 3 วัน/การอบรม 1 ครั้ง
4. วิทยากรในการอบรมโครงการสร้างจิตสำนึกการจัดการน้ำทั้งของสถานประกอบการ จำนวน 3 คน ทำงาน 3 วัน/การอบรม 1 ครั้ง
5. อาจารย์ที่ทำาการควบคุมดูแลนักเรียนและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 3 คน ทำงาน 3 วัน/การอบรม 1 ครั้ง
6. เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขประสานงานกับวิทยากร อาจารย์ นักเรียน และประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จำนวน 5 คน ทำงาน 3 วัน/การอบรม 1 ครั้ง
7. เจ้าหน้าที่งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทำหน้าที่ดูแลความปลอดภัยให้กับผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 3-6 คน ทำงาน 3 วัน/การอบรม 1 ครั้ง

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ดำเนินการต่อเนื่องมาตลอด ตั้งแต่ก่อนปี 2546	- สำรวจปัญหาของแม่น้ำระยอง	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
มกราคม 2546	- เสนอปัญหาต่อคณะผู้บริหาร - วางนโยบายในการแก้ไขปัญหา - ผู้บริหารเทศบาลเสนอสภาเพื่อการอนุมัติโครงการ - สภาเทศบาลวางแผนการดำเนินการ	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม / สภาเทศบาล
มกราคม 2546	- ประสานงานกับโรงเรียน ผู้นำชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อประชุมวางแผนปฏิบัติการตามโครงการ	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
กุมภาพันธ์ 2546 (วันที่ 7-9)	- จัดค่ายเยาวชนรักษามแม่น้ำระยอง รุ่นที่ 1 สำหรับนักเรียนมัธยม/อาชีวศึกษา จำนวน 60 คน	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม/โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ
กุมภาพันธ์ 2546 (วันที่ 21-23)	- จัดค่ายเยาวชนรักษามแม่น้ำระยอง รุ่นที่ 2 สำหรับนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 60 คน	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม/โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ
มีนาคม 2546	- สรุปผลการดำเนินการและการประเมินผลการดำเนินการ	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
มิถุนายน 2546	- จัดทำโครงการนักสืบสายน้ำเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาอนุมัติ	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม/กองช่างสุขาภิบาล
กรกฎาคม 2546	- วางแผน กำหนดเนื้อหา และจัดทำตารางในการฝึกอบรม - ประสานงานกับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ - จัดเตรียมสถานที่ เอกสาร และวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม/กองช่างสุขาภิบาล
กรกฎาคม 2546 (วันที่ 25-27)	- จัดค่ายเยาวชนนักสืบสายน้ำ รุ่นที่ 1 สำหรับนักเรียนมัธยม/อาชีวศึกษา จำนวน 120 คน	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม/กองช่างสุขาภิบาล/โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ
สิงหาคม 2546 (วันที่ 8-10)	- จัดค่ายเยาวชนนักสืบสายน้ำ รุ่นที่ 2 สำหรับนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 100 คน	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม/กองช่างสุขาภิบาล/โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ
สิงหาคม 2546	- สรุปผลการดำเนินการค่ายเยาวชนนักสืบสายน้ำ - จัดทำโครงการสร้างจิตสำนึกการจัดการน้ำของสถานประกอบการเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร และได้รับการอนุมัติให้จัดทำโครงการ	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม / สภาเทศบาล
สิงหาคม 2546 (วันที่ 29-31)	- จัดค่ายการสร้างจิตสำนึกการจัดการน้ำของสถานประกอบการ 1 รุ่น เป็นเวลา 3 วัน สำหรับนักเรียนมัธยมและอาชีวศึกษา จำนวน 60 คน	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
	- สรุปผลการดำเนินงาน และประเมินผลการดำเนินงาน	กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม/กองช่างสุขาภิบาล

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

- กองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม
เทศบาลนครระยอง

- โรงเรียน 8 แห่ง ได้แก่

- โรงเรียนตรีวิทย์ศึกษา
- โรงเรียนวัดลุ่มมหาชัยชุมพล
- โรงเรียนบ้านปากคลอง
- โรงเรียนอนุบาลระยอง
- โรงเรียนวัดเนินพระ
- โรงเรียนวัดโหนดหินทาราม
- โรงเรียนวัดปากน้ำ
- โรงเรียนกงช้าง

- ชุมชนในเขตเทศบาลนครระยอง
ได้แก่ บริษัท ร้านค้า และประชาชน

- องค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่

- International Center for Environment Technology Transfer; ICETT
- สถาบันคีนัน
- สมาคม ICMA
- สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

-- บทบาทความร่วมมือ --

- ดำเนินโครงการและประสานงานกับโรงเรียน ชุมชน
และองค์กรพัฒนาเอกชน

- ผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการ
ดำเนินงาน

- เข้าร่วมโครงการโดยส่งนักเรียนเข้าค่ายฝึกอบรม

ให้ความร่วมมือแก่เยาวชนที่ออกปฏิบัติกิจกรรม และ
สนับสนุนชม ของว่างให้แก่เด็กและเยาวชนขณะเข้า
รับการฝึกอบรม

ให้การสนับสนุนด้านเทคนิค และข้อมูลทางวิชาการใน
ด้านสิ่งแวดล้อม

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. สภาพของแม่น้ำระยองเริ่มเน่าเสียเนื่องจากชุมชนที่อยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำทิ้งขยะ และปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำระยอง
2. ชุมชนและเยาวชนไม่ตระหนักถึงปัญหาหรือมลภาวะที่กำลังเกิดขึ้นกับแม่น้ำ ไม่มีความรู้เรื่องการอนุรักษ์แม่น้ำและไม่มีกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่ออนุรักษ์แม่น้ำ

หลังการดำเนินการ

1. คุณภาพของน้ำในแม่น้ำระยองดีขึ้น ก่อนที่จะจัดทำโครงการคุณภาพน้ำอยู่ในประเภทที่ 4 คือ น้ำที่เหมาะสมกับการอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่หลังจากที่มีการอบรมแล้ว คุณภาพน้ำอยู่ในประเภทที่ 3 คือน้ำที่ใช้สำหรับการเกษตร และเหมาะสำหรับการประมง
2. จัดค่ายเยาวชน 3 ค่าย คือ
 - ค่ายรักษ์แม่น้ำระยอง จำนวน 2 รุ่น มีนักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาเข้าอบรม จำนวน 120 คน
 - ค่ายนักสืบสายน้ำ จำนวน 2 รุ่น มีนักเรียนระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาเข้าอบรมจำนวน 220 คน
 - ค่ายการสร้างจิตสำนึกการจัดการน้ำทิ้งของสถานประกอบการ จำนวน 1 รุ่น มีนักเรียนระดับมัธยมและอาชีวศึกษาเข้ารับการอบรม 60 คน

3. เยาวชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแม่น้ำระยองมากขึ้น สามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในระดับเบื้องต้นของแม่น้ำว่าคุณภาพของสายน้ำอยู่ในระดับใด
4. เยาวชนร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาแม่น้ำระยอง เช่น
 - โรงเรียนประถมศาสตร์ มีชมรมรักษาน้ำ มีกิจกรรมเพื่อรณรงค์ อบรมสมาชิกเพื่อเก็บขยะ และทำให้แม่น้ำปลอดขยะ
 - โรงเรียนอนุบาลระยอง มีชมรมอนุรักษ์เพื่อสวนรวม มีกิจกรรมจัดอบรมสมาชิกเพื่อให้ความรู้เรื่องการรักษาน้ำ และชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมที่จัดหาสมาชิก จัดอบรมสมาชิกปฏิบัติการเพื่อให้ทุกคนในชุมชนรักแม่น้ำ
 - โรงเรียนวัดเนินพระ มีชมรมรักษาน้ำ มีกิจกรรมเก็บขยะชายฝั่งแม่น้ำ ปลุกต้นไม้ชายฝั่งแม่น้ำ
 - โรงเรียนวัดปากน้ำ มีชมรมชุมชนพัฒนาแม่น้ำระยอง ทำการรณรงค์ แจกเอกสารให้ความรู้แก่คนในชุมชนและช่วยกันเก็บขยะในแม่น้ำ

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
การติดต่อประสานงานในการดำเนินการ	ให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนในการติดต่อประสานงาน เพื่อให้โรงเรียน/ครู/เยาวชน รับรู้ข้อมูล วัตถุประสงค์ในการดำเนินการให้ชัดเจน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. วิสัยทัศน์ของผู้นำ และผู้บริหารมีความสำคัญมากในการบริหารงาน และวางนโยบายในการดำเนินโครงการ
2. การสร้างความร่วมมือระหว่างเทศบาล โรงเรียน ผู้นำชุมชน และประชาชน เพื่อให้โครงการบรรลุผลสำเร็จ

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

เทศบาลมีแผนการที่จะเปิดอบรมรุ่นต่อไป และได้มีการประสานงานโครงการกับโรงเรียนเพื่อนำโครงการสู่กระบวนการปฏิบัติจริง

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

ศักยภาพความพร้อมในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดการปัญหาชุมชน และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในการพัฒนาท้องถิ่น การสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายสุรพงษ์ ภูธรนาค
ตำแหน่ง : นายกเทศมนตรี
หน่วยงาน : เทศบาลนครระยอง
ที่อยู่ : 127 ถนนตากสิน ตำบลท่าประดู่ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง
โทรศัพท์ : (039) 611-120

ชื่อ-นามสกุล : นายกุล สุวรรณรักษ์
ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการกองอนามัยและสิ่งแวดล้อม
หน่วยงาน : เทศบาลนครระยอง
ที่อยู่ : 127 ถนนตากสิน ตำบลท่าประดู่ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง
โทรศัพท์ : (039) 612-305

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2546

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เทศบาลนคร
สถานที่ตั้ง	127 ถนนตากสิน ตำบลท่าประดู่ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง 21000
ขนาดพื้นที่	16.95 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	198,573,272.80 บาท (ปีงบประมาณ 2546) 19.83 % เงินเดือน 3.26 % ค่าจ้างประจำ 7.37 % ค่าจ้างชั่วคราว
งบประมาณรายได้	304,575,768.37 บาท (ปีงบประมาณ 2546) 18.39 % จัดเก็บเอง 41.97 % รัฐจัดเก็บให้ 34.24 % อุดหนุนทั่วไป 5.44 % เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	630 คน 234 คน พนักงานท้องถิ่น 67 คน ลูกจ้างประจำ 329 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	58,314 คน
จำนวนครัวเรือน	22,033 ครัวเรือน
ประชากรแฝง	30,000 คน
รายได้เฉลี่ยประชากร	419,741 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	เทศบาลนครระยองตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ 4 ตำบล คือตำบลท่าประดู่ ตำบลปากน้ำ ตำบลเนินพระ (บางส่วน) และตำบลเชิงเนิน(บางส่วน) ประชากรส่วน ใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 98 ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 1.5 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 0.5 วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีงาน ห่มผ้าองค์พระเจดีย์เหลี่ยมชายหาดระยอง ลักษณะทาง เศรษฐกิจ มีเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่การท่องเที่ยวและ การประมง อาชีพที่สำคัญ ได้แก่การพาณิชย์กรรม การ บริการ การทำประมง และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง การ ท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ ศาล สมเด็จพระเจ้าตากสิน ศาลหลักเมือง วัดป่าประดู่ สวน ศรีเมือง พระเจดีย์กลางน้ำ หาดแหลมเจริญ และหาด แสงจันทร์